

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนา และสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม คนไทยส่วนใหญ่หันไปสนใจในเรื่องปากท้องของตนเองมากยิ่งขึ้น ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ ความคิดที่เกี่ยวข้อกับสังคมส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ลดน้อยลง อิทธิพลของคลื่นสารสนเทศเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ผสมผสานกับคลื่นการพัฒนาสู่ความเป็นอุตสาหกรรมที่กำลังดำเนินอย่างเข้มข้นอยู่ในปัจจุบัน สภาพของสังคมที่มีความสับสนและความขัดแย้งกันระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุหรือด้านความรู้สึกนึกคิด ทศนคติหรือค่านิยม (วิโรจน์ สารรัตน์ .2548) การเร่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยม เน้นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คนขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และขาดจิตสำนึกสาธารณะจึงนำไปสู่การเกิดปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกระดับ (ชาวิวัฒน์ ศรีแก้ว .2545 : 21 – 42) วิกฤตการขาดจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชาติเกิดจากความยากจนและด้อยการศึกษาบุคคลแกนนำในสังคมถูกครอบงำทางความคิด การดำเนินนโยบายตามเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขต สร้างให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา เช่นปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทย การย่อหย่อนในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย มีการเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการเบียดเบียนทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสุขสมบัติของส่วนรวมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น สภาพของสังคมที่มีความสภาพการเป็นสังคมที่มีคุณภาพลดน้อยลง คือ สังคมที่ยึดหลักความสมดุลพอดีและพึ่งตนเองได้ ทุกคนควรมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดีคนเก่งแต่

ขาดความพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ ดังนั้น ความสำคัญต่อส่วนรวม จึงลดน้อยลงไปทุกวัน

จิตสำนึกสาธารณะถือเป็นทุนทางสังคมที่มีการสืบทอดปฏิบัติมาด้วยเป็นลักษณะที่สำคัญของคนไทย คือ ความโอบอ้อมอารี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่กระนั้นก็ตามหลังจากวัฒนธรรมตะวันตกได้แพร่หลายอย่างกว้างขวางไปทั่วทุกมุมโลก วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยได้เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับการเจริญเติบโตของค่านิยมใหม่ที่แตกต่างจากเอกลักษณ์ไทยอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม ก็ดี คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยหนุ่มสาว ได้แสดงพลังที่แสดงถึง จิตสำนึกสาธารณะครั้งสำคัญคือในช่วงเหตุการณ์ของการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อปี 2516 เป็นเวลา 34 ปีมาแล้วจากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการรวมพลังที่สำคัญ ทว่าบรรยากาศการรวมพลังของคนหนุ่มสาว ของเยาวชนได้ค่อย ๆ เลือนหายไป ด้วยกระแสแห่งทุนนิยมในยุคโลกาภิวัตน์ แม้จิตสำนึกสาธารณะของคนหนุ่มสาวในปัจจุบันยังคงพอมืออยู่บ้าง จากเหตุการณ์สีนามิที่มีนักศึกษาสนใจที่จะทำงานเป็นอาสาสมัครเป็นจำนวนมาก มีการออกค่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย อย่างไรก็ตามก็ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าวิตกว่ากลุ่มคนหนุ่มสาวที่เป็นเยาวชนของชาติให้ความสนใจในเรื่องของสังคม รู้จักการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมน้อยลงไปทุกที ๆ (เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ : 2551 : 60)

เป็นที่น่าสังเกตว่าสังคมไทยได้เปลี่ยนวิธีการพัฒนาประเทศจากการเน้นการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาคนควบคู่ไปภายหลังจากเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) ที่มีการกล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยผ่านกระบวนการที่เน้นเป้าหมายการพัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมและสังคม โดยเน้นการพัฒนาจิตใจคนให้เป็นคนดี มีวินัยและคุณธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้เน้นการพัฒนาประชาธิปไตยคือประชาชนและรัฐให้มีความเข้าใจที่ดี มีความรับผิดชอบและมีความเอื้ออาทรต่อกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) เป็นการสานต่อแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นการอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศ และได้กล่าวถึง จิตสำนึกสาธารณะในการสร้างสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพเป็นสังคมที่ก่อให้เกิดระบบคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรียกว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” จนมาถึงปัจจุบันได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ที่ยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารและพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 9

ความสำคัญต่อส่วนรวมเป็นลักษณะหนึ่งของจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจอย่างยิ่งเพราะจิตสำนึกสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี จิตสำนึกสาธารณะ คือ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม ด้วยความเต็มใจ โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคมเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับจิตใจมนุษย์ ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้มีความสงบสุข และความพยายามในการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2545) และเพื่อความมั่นใจ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับสถานศึกษา จึงกำหนดไว้ในมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงรู้จักการรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ถ้าบุคคลมีจิตสาธารณะบกพร่อง มีน้อยหรือขาดไป จะส่งผลกระทบต่อหลายระดับ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และมีผลต่อระดับโลกตามมา (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม 2543 : 21 - 29) แต่พบว่าในปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกสาธารณะอยู่มาก

ในปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ทรงพระราชทานพระราชดำรัส ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 มีใจความว่า

“จิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดี
และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของทุกคน ทุกฝ่าย

ทำให้ข้าพเจ้าเห็นแล้วมีกำลังใจมากขึ้น

นึกถึงคุณธรรมซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคี

ที่ทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมือง

ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ตลอดรอดฝั่ง”

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พุด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงานกัน ประสานประโยชน์กัน ใ้ทำงานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคน ต่างพยายามทำความดี ความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล หากความคิด จิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกัน ในทางที่ดีที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่า ประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้”

จากพระราชดำรัส เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ การมีจิตใจที่ให้กับคนอื่น เพราะจะทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง และจิตสำนึกสาธารณะ จะเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมบุคคล ในสังคมประชาธิปไตยที่จะแสดงออกหรือสะท้อนให้บุคคลเหล่านั้นแสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบ้านเมือง ซึ่งเป็นของคนทุกคนและจะเคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นที่ร่วมเจ้าของสาธารณะประโยชน์เหล่านั้นร่วมกัน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินนโยบายกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลสภาพสังคมในปัจจุบันได้เกิดเหตุการณ์ที่น่าวิตกเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะอยู่หลายประการดังที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ สุริยเดว ทรีปาตี กล่าวถึงการวิจัยเรื่อง คุณภาพวัยรุ่น : กรณีศึกษา นักเรียนสายสามัญและสายอาชีพ พบว่า เยาวชนไทยประเมินตนเองว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนน้อยที่สุด ซึ่งหมายถึงการขาดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนอ่อนแอไม่สนใจกัน และขาดกิจกรรมส่วนร่วม สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกักร่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสมานฉันท์ (คมชัดลึก : 2549)

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) มีเจตนารมณ์ที่ มุ่งพัฒนาคนและสังคมไทย สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของสังคมไทย และกำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการ 3 ประการ คือ การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม โดยกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษา ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนและคนไทยทุกคนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 50)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติทำให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรของประเทศให้สามารถเตรียมรับมือกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาจะต้องสร้างสรรค์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนให้มากขึ้น (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2548) ซึ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ การจัด การ ศึกษาของไทยเตรียมคนให้มุ่งก้าวมัน รู้ทันโลกจำเป็นอย่างยิ่งต้องพิจารณาจากบริบทของสังคมโลกและสังคมไทยในอนาคต มิฉะนั้นแล้ว การศึกษาไทยจะไม่สอดคล้องและพัฒนาค้นได้ทันกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน มีกำหนดในมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ตัวบ่งชี้ คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรมจิตสาธารณะและจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและพลโลก (เกษม วัฒนชัย .2548) ควรมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะที่ถูกต้อง ด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนรวมถึงการรู้จักรักษผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2552) และได้กำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักประเทศไทยและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดี งามให้กับสังคม เพื่อความมั่นใจว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในระดับ สถานศึกษา จึงกำหนดไว้ในมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มาตรฐาน ที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 6 ว่าผู้เรียนปฏิบัติต่อสาธารณะสมบัติและดูแลรักษาเสมือนสมบัติของตน (กรม วิชาการ 2544 : 4 - 6)

นอกจากนี้ยังกำหนดไว้ในการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการประเมินจากภายนอก มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ตั้งชี้วัดที่ 3 กำหนดว่าผู้เรียนประหยัดใช้สิ่งของทั้งทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่า และในมาตรฐานที่ 3 คือผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (สุวิมล ว่องวานิช.2544 : 7) จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ผู้คนต่างมุ่งหวังในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง เพิกเฉยต่อส่วน รวมความคิดอยากมีสังคมที่ดี รัฐที่ดีไม่ใช่ความคิดใหม่สำหรับคนไทย (จิตสำนึกเส้นทางสู่ประชาคม 2542 : 9) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) มีเจตนารมณ์ของแผนเพื่อมุ่ง (1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ(2)พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน วัตถุประสงค์ของแผนฯ ที่สำคัญมี 3 พัฒนาคน เพื่อสร้างสังคมเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม ในองค์ประกอบที่ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาแนวนโยบาย เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (การประชุมคณะรัฐมนตรี 5 มกราคม 2553)

การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายใน "จิตสาธารณะ" เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และโรงเรียนธิดาแม่พระ ได้จัดมาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตรงตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ไม่เห็นแก่ตัวและเสียสละเพื่อส่วนรวม และตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีความประหยัด รู้จักใช้ทรัพยากร ทรัพย์สินสิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะนั้น จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา เช่น สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง

และให้กับคนอื่น ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์สินกลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น เป็นต้น จากความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ ถ้าสามารถปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปัน โอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอาตัวเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนนักเรียน จากความคิดเห็นของเพื่อนครูด้วยกัน จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่การยืนเวรในบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียน และจากการคลุกคลีอยู่กับนักเรียนทั้งวัน หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่านักเรียนของโรงเรียนธิดาแม่พระขาดจิตสำนึกสาธารณะหลายด้าน เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อน ทำลายสาธารณะสมบัติ นำสิ่งของที่เป็นสาธารณะสมบัติไปเป็นของตัวเอง ขาดระเบียบวินัยในตนเอง ขาดความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรมน้อย ขาดจิตอาสาในการจะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคล โดยเฉพาะกับเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ ดังคำพังเพยที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก” เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่มีนิสัยต่าง ๆ เกิดได้ง่ายและเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะฝังแน่นติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ หากแก่การลบเลือนหายไปได้ โดยเฉพาะเด็กในวัย 8 – 9 ปี เป็นวัยที่มีพื้นฐานทางภาษา คิดหาเหตุผล และรู้จักตัดสินใจ โดยลักษณะแห่งวัยสามารถที่จะขยายประสบการณ์ของเด็กได้ดี และเป็นโอกาสที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี จะพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของเด็กได้มากที่สุด จากความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะดังกล่าว เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมไทยต้องปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ที่ได้ผลนั้น ดวงเดือน พันธมนาวิน (2538 : 77) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 – 8 ปี เป็นวัยที่เหมาะสมในการปลูกฝังและพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเป็นอย่างยิ่ง จากการประมวลเอกสารทางด้านพัฒนาการของ

วัยเด็กตอนต้น พบว่า เด็กวัยนี้จะสามารถเห็นความแตกต่าง สามารถคิดเปรียบเทียบ คิดแยกแยะ วัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอน รู้สึกคิดโดยใช้การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจ สิ่งแวดล้อมรอบตัว แทนการสนใจตนเอง ต้องการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยและเพศเดียวกัน (ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม 2544 : 34 – 46)

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต คุณลักษณะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี (กรมวิชาการ 2545 : 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ เพราะชุดกิจกรรมแนะแนวจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับทุกกลุ่มคนทั้ง เด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ในขอบข่ายด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมโดยมีรูปแบบและเทคนิคหลากหลาย อาจเป็นกิจกรรมแนะแนวโดยตรงหรือผสมผสานในการเรียน การสอน การฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ทั้งรายบุคคลและกลุ่มดังที่ สมร ทองดี และ ปราณีย์ รามสูต (2545: 8-10) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมแนะแนวหากกระทำ ได้เหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหายาเสพติด การขาดความมีระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางการแนะแนวก็จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ปัญหาได้ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และนอกจากช่วยให้ผู้รับบริการได้พัฒนาตนเองแล้วยังสามารถสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมได้ช่วยให้อยู่ร่วมกับ ผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สังคมปัจจุบันปรารถนาให้เกิดขึ้น ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้ให้และผู้รับบริการ บุญบากร ตัณฑวรรณ (2545 :70) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของคูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในโรงเรียนเขलगันคร จังหวัดลำปาง. พบว่า จากผลการทดลองหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้ร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังกล่าว พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมทางการเรียนที่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้กล่าวได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ได้ อัมพร ชนะทอง (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดพลับพลา จังหวัดจันทบุรี

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยจึงใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึก
 สาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้น มี
 การปลูกฝังอบรม ฝึกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำ
 ใจของเด็กให้เกิดจิตสำนึกที่ดี ที่ถูกต้อง และเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ทั้งนี้จึงต้องอาศัย
 สถาบันทางสังคมหลายส่วนเข้ามาร่วมมือกัน ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทาง
 ศาสนา โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาในการวางรากฐานในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็กนักเรียน
 เป็นสถาบันที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกใหม่ของสังคม จึงเป็นสถาบันที่
 จะช่วยพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะในแต่ละวันเด็กจะ
 ใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้านและที่อื่น ๆ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 โรงเรียนธิดาแม่พระ ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 โรงเรียนธิดาแม่พระ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กับกลุ่มที่ได้รับข้อเสนอเทศ
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 โรงเรียนธิดาแม่พระ กลุ่มทดลองภายหลังการทดลองกับช่วงระยะเวลาติดตามผล

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกสาธารณะสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรม
 แนะนำ
- 3.2 ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีจิตสำนึก
 สาธารณะสูงขึ้นกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อเสนอเทศ
- 3.3 ระยะเวลาติดตามผล นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกสาธารณะไม่แตกต่างจากช่วงเสร็จ
 สิ้นการทดลอง

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประเภทและแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 10 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 540 คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยการจับฉลากมา 2 ห้องจากจำนวน 10 ห้อง ได้ห้อง ป.2/4 จำนวน 49 คน ห้อง ป. 2/8 จำนวน 51 คน รวมจำนวน 100 คน มีลักษณะที่เป็นตัวแทนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเพื่อเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 50 คน

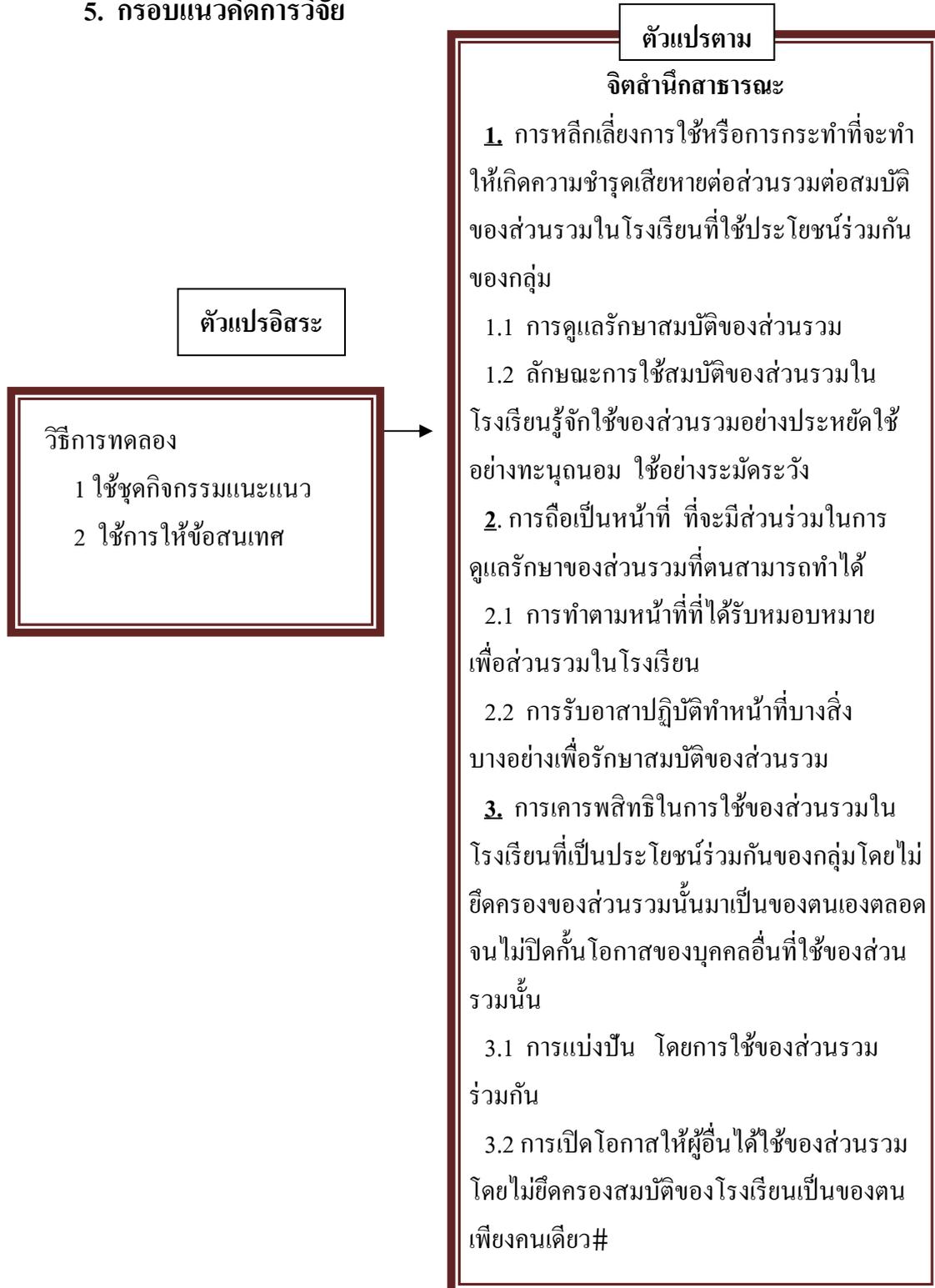
4.3 ตัวแปรในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ ดังนี้

- 1) การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
- 2) การให้ข้อเสนอแนะ

4.3.2 ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกสาธารณะ

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระจังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ห้อง ป.2/4 และ ป.2/8 ที่เป็นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

6.2 **จิตสำนึกสาธารณะ (Public mind)** หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ หรือ หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า "สาธารณะ" คือสิ่งที่มิได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกนึกเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาาร่วมกัน เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษา สาธารณสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปา หรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ใน 3 องค์ประกอบ ดังนี้

6.2.1 การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมต่อสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ ถังขยะ ไม้กวาด เป็นต้น และสมบัตินอกห้องเรียน เช่น ห้องอาหาร ห้องสุขา ห้องสมุด สวนหย่อม ในบริเวณโรงเรียน สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น เป็นต้นโดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1) การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน คือเมื่อมีการใช้แล้วก็รู้จักเก็บรักษา หลังจากใช้ของส่วนรวมเสร็จแล้วต้องเก็บเข้าที่เดิม การไม่ทิ้งเศษขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การไม่ขีดเขียนหรือทำลายวัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียนและในโรงเรียน เพื่อให้ส่วนรวมอยู่ในสภาพดี เช่น การใช้ไม้กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บที่

2) ลักษณะการใช้สมบัติของส่วนรวมในโรงเรียนรู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพดีมีความคงทนใช้ได้นาน เช่น เปิดอ่านหนังสือเบาๆ การปิดไฟ น้ำประปา และพัดลมก่อนออกจากห้อง

6.2.2 การถือป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของ

ส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดจาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1) การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวมในโรงเรียน คือ การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการให้ดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน เช่น การทำหน้าที่เวรทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน

2) การรับอาสาปฏิบัติทำหน้าที่บางสิ่งบางอย่างเพื่อรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน การช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การอาสาพาขยะไปทิ้ง การอาสาช่วยเก็บสิ่งของ การอาสากวาดห้องเรียน

6.2.3 การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มโดยไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่ใช้ของส่วนรมนั้นหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1) การแบ่งปัน โดยการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่แสดงอาการหงุดหงิดสมบัติของส่วนรวม เช่น การไม่นำหนังสือห้องสมุดมาเก็บไว้ที่ตนหลายๆ เล่ม ในขณะที่อ่านได้ที่ละเล่ม

2) การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม โดยไม่ยึดครองสมบัติของโรงเรียนเป็นของตนเองเพียงคนเดียว เช่น การไม่นำสีของโรงเรียนไประบายต่อที่บ้านตนเอง การไม่นำอุปกรณ์กีฬากลับไปเล่นที่บ้าน

จิตสาธารณะ ทั้ง 3 องค์ประกอบ และ 6 ตัวชี้วัด วัดได้จากการทำกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติเพื่อวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะ และแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ

6.3 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรม แนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

6.3.1 คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ

6.3.2 คู่มือผู้รับบริการซึ่งมี ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง

6.3.3 สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

- 7.1 ได้ความรู้ในการพัฒนานักเรียนให้มีระดับจิตสำนึกสาธารณะที่สูงขึ้น
- 7.2 ได้นวัตกรรมซึ่งเป็นต้นแบบของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคุณภาพ
- 7.3 ได้แนวทางในการสร้างหรือพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะและเป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจศึกษาและพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ